

MANIFEST

O OČUVANJU VODE U BOSNI I HERCEGOVINI

Vode Balkana ubrzano postaju plijen tajkuna i njihovih zaštitnika u vlasti. Ukoliko od tranzicijskih profitera ne zaštitimo naše divlje rijeke i bujna vrela, mi ćemo biti posljednje generacije koje ih pamt.

Izvori i vodeni tokovi, njihove obale i kanjoni jedinstvena su prirodna dragocjenost i nezamjenjiv prirodni resurs za opstanak ljudskih zajednica i njihov održivi i odgovorni razvoj.

Generacijska nam je dužnost odbraniti neprikosnovo pravo živog svijeta na opstanak - koji bez vode nije moguć!

Vode u klimatskoj krizi

- Klimatske promjene i politika nekontrolisanog ekonomskog rasta direktno ugrožavaju vodene tokove i izvorišta pitke vode.
- Efekti klimatske krize uveliko se osjećaju i u Bosni i Hercegovini (BiH): već je jasno da će kriza štetno uticati i na bh. vode, koje su ne samo među najvažnijim, nego i najosjetljivijim prirodnim resursima.
- Naši ekosistemi su već ozbiljno ugroženi (BiH je po vitalnosti ekosistema pretposljednja na svijetu), te stoga u klimatskoj krizi posebno ranjivi.

Zajedno s progresivnim snagama diljem svijeta prihvatamo dužnost brige za planetu, te princip klimatske pravde kao jedini pravi odgovor na klimatsku krizu.

U odbrani ljudi i cijelog živog svijeta na ovom području nezamjenjiv korak je ustavna zaštita vode i vodenih tokova, kao i prava na pitku vodu - na svim nivoima vlasti u BiH.

Nužno je proširenje postojećih i uspostava novih zaštićenih područja, prvenstveno oko izvorišta pitke vode, divljih rijeka i vodenih tokova, te proširenje i razvoj efektivne mreže zaštićenih područja s ekološkim koridorima.

Naše rijeke na udaru privatnih interesa

- Divlje rijeke Balkana i Evrope suočavaju se s uništenjem i nestankom usljed ljudskog djelovanja. Izgradnja hidroelektrana predstavlja jednu od najvećih prijetnji: u širem regionu planirano je ili se gradi više od 3.000 hidroenergetskih postojenja, a samo u BiH preko 450, i to uglavnom na nedirnutim i kristalno čistim tokovima.
- Korištenje vodnih resursa zemalja Zapadnog Balkana u svrhu proizvodnje električne energije usmjerava se prema interesima pojedinaca, a ne prema opštem interesu uže i šire zajednice i prirodnog okoliša.
- Planovi za korištenje vodnih resursa BiH, a naročito koncesije za male hidroelektrane, donose se uz potpuno zanemarivanje stavova zajednica kojima je ta voda osnovni preduslov opstanka i razvoja.

- Studije o uticaju na okoliš smišljeno se kroje prema interesima privatnih investitora, a bez ikakve odgovornosti spram ljudi i prirodnog okruženja.
- Zakonodavstvo je u sferi zaštite okoliša nepotpuno, a primjena zakona neadekvatna i nedosljedna, što uzrokuje ozbiljnu štetu vodnim tijelima, biodiverzitetu i lokalnim zajednicama.
- Preko računa za struju koje plaćaju građani ove osiromašene i opljačkane zemlje godišnje se kroz poticaje za obnovljive izvore energije prikupi oko 30 miliona KM. Gotovo cjelokupna ova suma ide vlasnicima malih hidroelektrana, u velikoj većini privatnicima.

Udar na naše rijeke diktiran je isključivo interesima profita investitora, a omogućava ga upravo politika poticaja prikupljenih preko računa za struju svih domaćinstava u BiH. Tim se novcem stimuliše izgradnja privatnih malih HE, uz dugogodišnji garantovani otkup njihove struje - po privilegovanim cijenama, što je podrška koju nikada nisu imali poljoprivredni proizvođači u BiH ili bilo koji drugi poštteni trudbenici.

Šta da se radi?

1. **Ustav dopuniti odredbom o pravu na pitku vodu kojom će se onemogućiti privatizacija vodnih resursa i vodoopskrbe, a stanovništvu garantovati pravo na pitku vodu kao jedno od temeljnih ljudskih prava.**
2. **Ustav dopuniti odredbom o strogoj zaštiti slivova svih divljih rijeka, vodenih tokova, vodozaštitnih zona i izvorišta pitke vode, te proširiti mrežu zakonom zaštićenih područja s ekološkim koridorima.**
3. **Bezuslovno i hitno proglasiti moratorij na planiranje i izgradnju malih hidroelektrana, kao i na izdavanje novih koncesija! Revizija postojećih koncesija mora se izvršiti u skladu sa ciljevima i propisima zaštite okoliša, kao i opštim interesom, a s ciljem likvidacije nezakonitih i štetnih postrojenja.**
4. **Ukinuti malim hidroelektranama status obnovljive energije i pripadajuće poticaje koje finansiraju korisnici putem računa za potrošnju električne energije.**
5. **Poticaje preusmjeriti na nabavku toplotnih pumpi (klasifikovanih kao obnovljivi izvor energije) za grijanje domaćinstava - čime bi se svake godine bar 20 hiljada bh. domaćinstava riješilo grijanja na ugalj. Korist bi bila neprocjenjiva za zdravlje i život tih ljudi, njihove neposredne okoline i cijele planete.**
6. **Ulaganja države preusmjeriti, na svim nivoima, u istinski obnovljive izvore energije i planirati zadovoljenje energetske potrebe na temelju široke i obimne javne rasprave, van uskih interesnih i drugih odabranih krugova, s obavezujućim zaključcima.**

Kao stanovnici ovog dijela svijeta, potpisnici Manifesta obavezuju se na uzajamno pomaganje u borbi za očuvanje vode, rijeka i životne sredine, te pružanje bezrezervne i solidarne podrške lokalnim zajednicama koje se bore za očuvanje vode, rijeka i životne sredine.